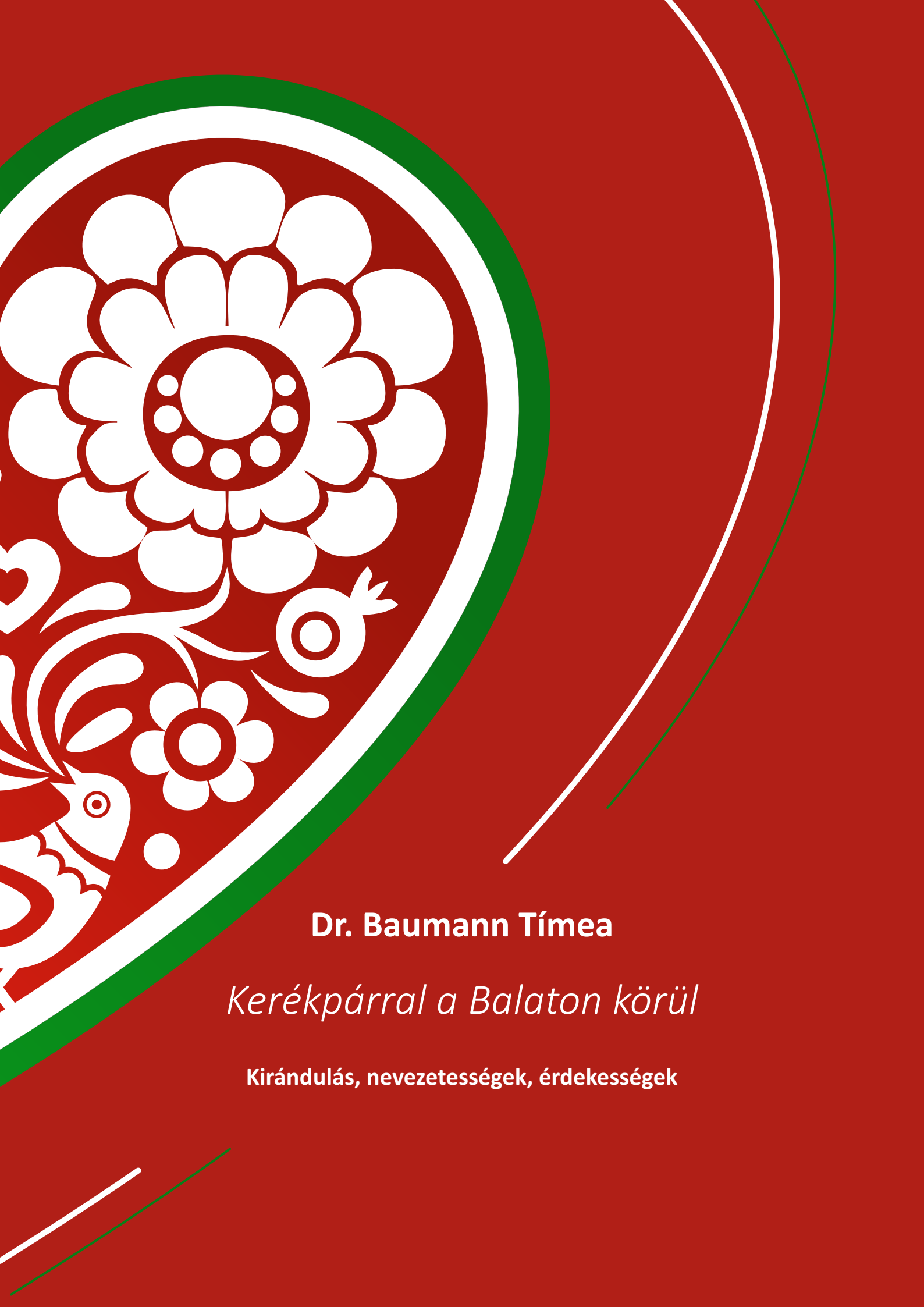

Dr. Baumann Tímea

Kerékpárral a Balaton körül

Kirándulás, nevezetességek, érdekességek

A1+-A2 szint

Gondolta volna, hogy Magyarországnak is van tengere? A térkép szerint nincs? De van, mert a magyarok a Balatont nevezik „magyar tenger”-nek. A Balaton Magyarország, sőt Közép-Európa legnagyobb tava. 77 km hosszú, legkisebb szélessége Tihanynál 1,5 km, legnagyobb 12,7 km Balatonvilágos és Balatonalmádi között, átlagos szélessége 7,5 km, felülete 594 km². A Balaton egy sekély vízű tó, különösen a déli parton sekély a vize.

A Balaton nagyon népszerű turisztikai hely nyáron, amikor strandolni lehet a tó partján. Mások aktívan pihennek a Balatonnál: vitorláznak, szörfölnek, körbe futják, átússzák vagy éppen körbe kerékpározzák a tavat. A Balaton körül van kerékpárút is: 204 km. Ezt az útvonalat követjük, és megnézzük a Balaton legszebb természeti tájait, kulturális nevezetességeit és történeti értékeit. A Balatoni körút 0 km-e Balatonalmádban található, innen indulunk el az északi parton. Az első állomáshely a 10 km-re fekvő Csopak.

Csopakon a bicikliút mellett lehet inni a Szent József forrás savanyúvizéből. A savanyúvíz ásványvíz vagy gyógyvíz, amelyben Magyarország nagyon gazdag. Ez az ország egyik legfontosabb természeti kincse. A Balaton partján is sok ásványvízes forrást találhatunk. A forrásokból mindenki ingyen ihat. Természetesen palackozzák is az ásványvizet, így a boltokban is lehet vásárolni. Ma közel 120 kút és forrás ad ásványvizet, amelyek közül 45-50 vizét palackozzák. Ez elég sok, ha tudjuk, hogy az egész világon körülbelül 3000 ásványvízmárkát lehet venni.

Csopakon megtudjuk, hogy a Balatonnál már a római korban is laktak. Itt feküdt a római hadiút is, és római villákat is találtak itt. A rómaiak a Balatont Lacus Pelsonak vagyis sekély tónak hívták. Szőlőt is termesztettek itt, és nagyon jó borokat készítettek. A probléma az volt, hogy konkurenciát csináltak az itáliai boroknak. Galérius császár idején ezért tilos volt szőlőt termeszteni a Pelsonál. Galérius császár viszont nagyon szerette az itteni bort, ezért azt tervezte, lecsapoltatja a Balatont, hogy több szőlőt lehessen termeszteni. De jó, hogy nem csinálta meg! Hol fürdenénk akkor most? Csopakon ma az olaszrizling a legjobb bor.

A kerékpárúton a következő fontos állomáshely Balatonfüred, a Balaton legrégebbi fürdővárosa, az északi part fővárosa.

A belváros központi tere a Gyógy tér, ahol az Állami Szívkórház található. Ez az épület a régi Balatonfüredet is reprezentálja, mert itt állt az 1765-ben épült Ófürdőház, majd az 1836-ban épült Újfürdőház. Ezek voltak az első fürdőházak a Balaton partján. Eötvös Károly 1900-ban a „Balatoni utazás” című könyvében így ír a városról: „Nem úgy volt ez régen Balatonfüreden! Amikor még a Balatonnak ez volt egyetlen fürdőhelye. Negyedszázad előtt még nem volt Siófok, nem volt Kenese, Almádi, Alsóörs, Fülöp, Badacsony, Balatonföldvár, Boglár, Fonyód. Mind e gyönyörű fürdőhelyek sivatag partok voltak, s idegen közönséget nem ismertek.”

De a fürdőház nem a Balaton vizét használta, hanem tizenegy forrás gyógyvizét. Abban az időben furcsa volt a Balatonban fürdeni. Furcsa volt az is, amikor báró Wesselényi Miklós átúszott Tihanyból Balatonfüredre. Vagy Szekrényessy Kálmán, aki 1880. augusztus 29-én elsőként úszta át a Balatont Siófokról Balatonfüredre, 14 kilométeren. Ez a magyar úszósport születésnapja. 1948 óta van a Szekrényessy Kálmán emlékverseny, 1977 óta pedig az amatőr úszók is átúszhatják a Balatont Révfülöp és Balatonboglár között.

A gyógyfürdőhelyre nagyon sok művész, nemes, politikus járt. A 19. században népszerű nyári találkozóhely lett a város. Nyaraltak itt költők, mint Kisfaludy Sándor, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, politikusok, mint Kossuth Lajos vagy később Deák Ferenc. Itt épült meg a Dunántúl első

magyar nyelvű színháza 1831-ben. Itt láthatjuk a Gyógy téren a Horváth házat is, az arisztokraták szórakozóhelyét. Az épület a Balaton legnagyobb copf stílusú épülete. 1825. július 26-án (Anna napon) itt rendezték az első Anna-bált. A 19. században ez a bál nagyon népszerű volt. Sok híres ember volt a bálban, mint a költő Vörösmarty Mihály, az író Jókai Mór és a színésznő Blaha Lujza is. Az Anna-bált ma is megrendezik Füreden, de nem a Horváth-házban, hanem az Anna Grand Hotelben. Az ötvenes évektől adják az Anna-bál Szépe címet a bál legszebb leányának. A kommunizmus időszakában csak ez az egy szépségverseny volt az országban, ezért a médiában is mindig megjelent. A turisták akár ki is vehetnek egy szobát Horváth-házban, hiszen jelenleg apartmanházként működik.

Útközben láthatjuk a Blaha Lujza Hotelt, amely a híres 19. századi színésznő nyaralója volt, majd a híres magyar író Jókai Mór villáját is megnézhetjük. Blaha Lujza és Jókai Mór is szívesen nyaralt Füreden. Jókai nyaralójában írta híres regényét, az Aranyembert is, amely a Balatonnál is játszódik. Megnézhetjük a füredi kikötőt is, ahonnan az első balatoni gőzhajó indult 1846. szeptember 21-én. Előtte nem nagyon használták a tavat vízi közlekedésre. Ma a kikötőből sok vitorlás és motoros hajó indul. Balatonfüredről indul minden évben a Kékszalag Tókerülő Vitorlás Verseny is, amely a legnagyobb vitorlás verseny a Balatonon. A vitorlások 160 km-t mennek.

A következő fontos látnivaló a Tihanyi-félsziget és Tihany városa.

A Tihanyi-félszigetnél a legkeskenyebb a Balaton. A déli parton Szántód csak másfél kilométerre található. Ezért működik itt a komp az északi és a déli part között.

A tihanyi apátság a város legfontosabb nevezetessége. Ez az egyik legrégebbi bencés (Szent Benedek-rendi) apátság Magyarországon. 1055-ben alapította I. András király. Az apátság alapítólevele nagyon fontos magyar nyelvemlék. Az alapítólevél szövegét latinul írták, de már vannak benne magyar szavak, sőt egy magyar mondattöredék is. „FEHERUUARU REA MENEH HODU UTU REA”, vagyis Fehérvárra menő hadi útra. Az apátság épülete barokk stílusú. A freskókat híres festők festették: Deák-Ébner Lajos, Lotz Károly és Székely Bertalan.

Tihany természeti környezete is gyönyörű. Elsétálhatunk a tihanyi Visszhang Dombhoz, és kipróbáljuk a visszhangot, ami a legenda szerint a barlangba zárt Tihany-tündér éneke.

A Belső-tó egy vulkán kráterének helyén keletkezett. A Csúcs-hegyen találhatjuk az ismert tihanyi levendulát. A tihanyi levendulából illóolajt készítenek, ami nagyon egészséges. A félsziget geológiájával és a tihanyi levendulával a Levendula Házban ismerkedhetünk tovább, és természetesen vásárolhatunk levendulaszappant és illóolajt is.

Tihanyban mindenképpen kóstoljuk meg a gardát. Ez a hal a Balaton heringhala. Tihanyban látott halnak hívják egy helyi halászati módszer miatt. Ez egy megfigyelés: a garda ősszel csoportokban úszik a tihanyi kúthoz, ahol mély a víz. A halcsapatot a tapasztalt tihanyi emberek képesek meglátni a félsziget magas dombjairól, és jelezni tudnak a halászoknak. Ezeket az embereket hívják látóembereknek, a gardát pedig látott halnak. A gardát sós-pirospaprikás bundában találják. Isteni finom!

Ha tovább megyünk a kerékpárúton, hamarosan Zánkára érünk, ahol az egykori Zánkai Úttörőváros található. A terület ma is táborozó hely a gyerekeknek. A Zánkai Úttörővárost 1971. május 25-én a nemzetközi gyermeknapon avatta fel a párttitkár, Kádár János. Itt nyaralhattak az úttörők, azok a gyerekek, akik a kommunista-szociáldemokrata gyermekmozgalom tagjai voltak. Persze az úttörőtábor nemcsak kommunista nevelést jelentett a gyerekeknek, hanem sok játékot, strandolást, barátságokat, szalonnasütést és esti tábortüzeket. A zánkai tábort tényleg város volt, mert szinte minden volt benne, amire egy kisebb városnak szüksége van: szálláshelyek, kulturális

központ, orvos, posta stb. Itt üdültek a Szovjetunióból és más „baráti” országokból érkezett gyerekek is, és barátkozhattak magyar gyerekekkel.

A kerékpárút a Badacsony alatt megy tovább. A Badacsony az északi part legimpozánsabb, legnagyobb hegye és kemény bazaltkövekből áll. A Badacsony a boráról is nevezetes. Híres bor a badacsonyi szürkebarát, amely egy franciaországi szőlőfajta. Sajnos a régi magyar szőlőfajták már nincsenek a 19. századi filoxéra betegség miatt.

A szigligeti várból a Badacsonyra és a Balatonra kitűnő a kilátás, mert a vár egy vulkanikus hegyen áll. Legrégibb részeit a 13. században építették. Kár, hogy ez már csak várrom. Mit gondol, miért? Egy villámcsapás az ok, ami felrobbantotta az egyik toronyban a puskaport, és a tűzben leégtek a vár épületei.

Az északi part következő nagyobb városa Keszthely.

A város legfőbb látványossága a Festetics-kastély. Keszthely a 18.-19. században gazdag város volt, mert itt élt a Festetics család. A Festetics család leghíresebb tagja Festetics György volt, aki 1791-től élt Keszthelyen. Ő alapította 1797-ben Európa első mezőgazdasági főiskoláját, a Georgikont. Kastélyában gazdag könyvtára volt. Mit gondol, mennyi könyv található a könyvtárban? Több mint 80 ezer, a legrégebbi könyv 1488-ból. Festetics György 1817-től minden évben kétszer rendezte meg kastélyában a Helikon ünnepségeket, melyen a Dunántúl leghíresebb költőit, íróit látta vendégül. Innen a mondás, hogy Keszthely „kis magyar Weimar”. A kiállításon azt is megtudhatjuk, hogy mi történt a könyvtárral és a bútorokkal a második világháború alatt. Az orosz csapatok parancsnoka lezárta a könyvtárat és néhány szobát. Itt összegyűjtötték a legértékesebb berendezési tárgyakat, festményeket, szobrokat, porcelánokat, így azok megmaradtak.

Persze az északi parton is jól lehet strandolni. Sőt, ma már a strandokon jó ételeket is ehetünk. Nagyon divatos a beach food (strandétel). Mit gondol, mi lehet például a vízikutya? Ez harcsahurkás hotdog lilakáposztás szósszal. Nagyon finom!

Keszthelytől a kerékpárút délre fordul, és így elérjük a Balaton déli partját, a strandturisták paradicsomát. De érdemes még egy kirándulást tenni a Kis-Balaton gyönyörű természetvédelmi területén.

Ez egy mocsár sok vízinövénnyel és állattal, például gémekekkel. A Kis-Balatonnak fontos funkciója is van, a mocsár megtisztítja a Zala folyó vizét mielőtt a Balatonba folyna. Itt játszódik Fekete István „Tüskevár” című regénye, amelyből 1966-ban filmet készítettek. A története a következő: A 13 éves Tutajos a nyári vakációt a Balatonnál tölti, ahol az öreg Matula bácsi megtanítja, hogyan lehet élni a természetben. A magyarok ebből a filmklasszikusból ismerik a Kis-Balaton szépségét.

A déli parton körülbelül 100 km-t lehet biciklizni strandokon és nyaralóhelyeken át vissza Balatonalmádiig.

A déli part a tipikus Balaton-imázs: strandok, napozó és fürdőző emberek, pancsoló gyerekek, büfék, sportpályák és persze hétvégi házak, apartmanházak, hotelek mindenhol. Ez a nyaraló kultúra csak az 1960-as években alakult ki a Balaton partján, amikor üdülőket nyitottak, hogy dolgozók nyáron a Balatonnál pihenhessenek. A magyar családok csak a balatoni nyaralást tudták megfizetni. Sokan vásároltak kis hétvégi házat a parton. A rendszerváltás (1989) előtt a két Németország lakosai (rokonok, barátok) is a Balaton partján tudtak találkozni, ezért a strandokon nagyon sok német turista volt.

A déli part egyik turisztikai központja Fonyód. A város már a 20. század elején az arisztokrácia egyik kedvenc nyári célpontja volt. Bélatelepi villasorban híres politikusok és művészek voltak a vendégek. Itt találjuk az örök szerelem házát is, a Kripta Villát. A bizarr név oka, hogy a villában egy kripta található. A ház tulajdonosa, Abrudbányai-Rédiger Ödön beleszeretett egy Magdus nevű fiatal lányba, megkérte a kezét, de a lány néhány hónappal az esküvő előtt meghalt. Ödön nászágyukat elkészíttette kőből. A legenda szerint azok a szerelmesek, akik megfogják egymás kezét az ágy fölött, örökké szeretni fogják egymást.

Balatonbogláron megállunk a Gömbkilátónál, mert gyönyörű a kilátás. Mindig vitatkoznak az északi és a déli part lakói arról, hogy melyik part szebb. Az északiak szerint az északi parton sok kulturális érték és változatos táj van. De a déli part előnye a sekély víz, a kiváló strandok és a szórakozási lehetőségek. Végül a déliek azt mondják, hogy tőlük szebb a kilátás a Balatonra, mert az északi part szépsége (például a Badacsony sziluettje) csak itt látható.

Átbiciklizhetünk még a déli part fővárosán, Siófokon. A nyári szezonban a város tele van turistákkal, akik napközben a strandokon (az Aranyparton és az Ezüstparton) pihennek, és este, éjszaka a városközpont éttermeiben, bárjaiban szórakoznak. Siófokon a turizmus a 80-as, 90-es években élte fénykorát. Ebben az időben működött az Orion bár és diszkó. „Az egész országban ismerték, mindenhonnan jöttek az Orionba bulizni hétvégén” - emlékezik egy régi vendég.

Képzeletben körbe jártuk a Balatont kerékpárral. Láttunk régi városokat, mint Balatonfüred vagy Keszthely, de megismerkedhettünk a déli part fiatalos városaival, Fonyóddal és Siófokkal is. Láthattuk azt is, hogy olyan természeti szépségek között lehet biciklizni, mint a Tihanyi-félsziget, a Badacsony, a Kis-Balaton és természetesen a Balaton. Megtudhattunk sok érdekességet a Balaton történelméből: a rómaiakról, a szigligeti várról, a Festetics-családról, a 19. századi balatonfüredi fürdőletről, a 20. században beindult tömegturizmusról. Hallhattunk gasztronómiai érdekességekről, mint a tihanyi látott hal, a garda vagy a vízikutya. megismerkedhettünk a borkultúrával is, így a csopaki olaszrizlinggel és a badacsonyi szürkebaráttal, de még azt megtudhattuk, mi a savanyúvíz. A Balaton valóban izgalmas helyszín minden kirándulónak.

B1-B2 szint

Gondolta volna, hogy Magyarországnak is van tengere? Nem úgy tűnik a térkép szerint? Mégis van, mert a magyarok legnagyobb tavukat a Balatont nevezik „magyar tenger”-nek. A Balaton nemcsak Magyarország, de Közép-Európa legnagyobb tava is. Természeti adottságai is meglepők: 77 km hosszú, legkisebb szélessége Tihanynál 1,5 km, legnagyobb 12,7 km Balatonvilágos és Balatonalmádi között, átlagos szélessége 7,5 km, felülete 594 km². A Balaton egy sekély víző ároktó, különösen a déli parton sekély a vize.

A Balaton nagyon népszerű célpont a turisták számára, különösen nyáron, amikor strandolni lehet a tó partján. De vannak, akik aktívan pihennek a Balatonnál: vitorláznak, szörfölnek, körbe futják, átússzák vagy éppen körbe kerékpározzák a tavat. A Balaton körül ugyanis kerékpárút is található, amelyen teljesen körbe lehet biciklizni a tavat egy 204 km-es távon. A következőkben ezt az útvonalat követjük, hogy megtekinthessük a Balaton környékének legszebb természeti tájait, kulturális nevezetességeit és történeti értékeit.

A Balatoni körút 0 km-e Balatonalmádiban található, innen indulunk tehát útnak az északi part mentén. Az első állomáshely, ahol a kerékpárosoknak érdemes megpihenni, a 10 km-re fekvő Csopak.

Csopakon a bicikliút mellett folyik a Szent József forrás hűsítő savanyúvize. A savanyúvíz nem más, mint ásványvíz vagy gyógyvíz, amelyben Magyarország egész területe nagyon gazdag. Ez az ország egyik legfontosabb természeti kincse. A Balaton partján is lépten-nyomon találhatunk ásványvízes forrásokat. A forrásokból mindenki ingyen tölthet magának, mert a forrás köztulajdon. Természetesen palackozzák is az ásványvizet, így a boltokban is megvásárolhatók. Jelenleg közel 120 kút és forrás szolgáltat elismert, természetes ásványvizet Magyarországon, amelyek közül 45-50 vizét palackozzák. Ez elég jelentős szám, ha tudjuk, hogy az egész világon körülbelül 3000 ásványvízmárka van forgalomban.

Csopakon megtudhatjuk azt is, hogy a Balaton környéke már a római korban is lakott volt, hiszen a településen vezetett át egy római hadiút, de római villák romjait is megtalálták itt. A rómaiak egyébként a Balatont Lacus Pelsonak vagyis sekély tónak hívták. Szőlőtermesztést is folytattak a Balaton partján, és olyan jó borokat készítettek, hogy végül szabályokkal kellett védeniük saját, itáliai boraikat a konkurencia miatt. Domiciánus császár ezért be is tiltotta a szőlőtermesztést a a Pelso partján. Galérius császár viszont annyira szerette az itteni bort, hogy azt tervezte, lecsapoltatja a Balatont, hogy minél több szőlőt lehessen termeszteni. Még jó, hogy nem tette meg! Hol fürdenénk akkor most? Csopakon ma az olaszrizling a legjobb fajta bor, ezt érdemes megkóstolni.

A kerékpárút mentén a következő fontos állomáshely Balatonfüred, a Balaton legrégebbi fürdővárosa, amelyet az északi part fővárosának is neveznek.

A belváros központi tere a Gyógy tér, ahol az Állami Szívkórház található. Ez az épület Balatonfüred múltját is reprezentálja, hiszen ennek a helyén állt az 1765-ben épült Ófürdőház, majd az 1836-ban emelt Újfürdőház. Ezek voltak az első fürdőházak a Balaton partján. „Balatoni utazás” című, 1900-ban írt művében Eötvös Károly is megemlékezik arról, hogy Balatonfüreden alakult ki a balatoni fürdőkultúra: „Nem úgy volt ez régen Balatonfüreden! Amikor még a Balatonnak ez volt egyetlen fürdőhelye. Negyedszázad előtt még nem volt Siófok, nem volt Kenese, Almádi, Alsóörs, Fülöp, Badacsony, Balatonföldvár, Boglár, Fonyód. Mind e gyönyörű fürdőhelyek sivatag partok voltak, s idegen közönséget nem ismertek.”

A fürdőház azonban még nem a Balaton vizét használta, hanem a város területén fakadó tizenegy szénsavas forrás gyógyvizét. A Balatonban fürdés ebben az időben még furcsaságnak számított. Így báró Wesselényi Miklós tette is, hogy átúszott Tihanyból Balatonfüredre. Vagy Szekrényessy Kálmáné, aki 1880. augusztus 29-én elsőként úszta át a Balatont Siofókról Balatonfüredre, 14 kilométeres távon. Ezt a dátumot tekintjük a magyar úszósport születésnapjának. Ennek emlékére rendezik meg minden évben a Balaton átúszó versenyeket. És ez még nem minden! Szekrényessy Kálmán volt az első magyar, aki átúszta a Szuezi-csatornát és a Gibraltári--szorost is. Az ő tiszteletére rendezték meg először 1948-ban a Szekrényessy Kálmán emlékversenyt, 1977 óta pedig az amatőr úszók is átúszhatják a Balatont Révfülöp és Balatonboglár között.

A gyógyfürdőhely miatt számos művész, nemes, politikus megfordult Füreden. A 19. században népszerű nyári találkozóhely lett a város. Jáltak ide költők, mint Kisfaludy Sándor, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, politikusok, mint Kossuth Lajos vagy később Deák Ferenc. Itt épült meg a Dunántúl első magyar nyelven játszó kőszínháza 1831-ben, melyet a Balaton híres költője Kisfaludy Sándor alapított adományokból. Itt láthatjuk a Gyógy téren a Horváth házat is, amelyben az előkelő urak és hölgyek mulattak. Az épület a Balaton vidékének legnagyobb copf stílusú épülete. 1825. július 26-án (Anna napon) itt rendezték az első Anna-bált Szentgyörgyi Horváth Krisztina tiszteletére. Érdekes, hogy a bál Anna-bál néven híresült el, noha a lányt Krisztinának hívták, viszont július 15-én volt a születésnapja, ez volt a bál eredeti apropója. A 19. században ez a bál volt a legkedveltebb az arisztokrácia körében és számos híresség vett részt rajta, mint a költő Vörösmarty Mihály, az író Jókai Mór és a színésznő Blaha Lujza is. Az Anna-bál ma is az egyik legjelentősebb társadalmi esemény Füreden, de ma már nem a Horváth-házban, hanem az Anna Grand Hotelben rendezik meg. Az ötvenes évek óta adják az Anna-bál Szépe címet a bál legszebb leányának. Mivel a kommunizmus időszakában ez volt az egyetlen szépségverseny az országban, így a győztesek neve minden évben nagy sajtónyilvánosságot kapott. A turisták akár ki is vehetnek egy szobát Horváth-házban, hiszen jelenleg apartmanházként működik.

Találunk még két épületet a belvárosban, amelyek egy-egy híres személyiséghez kötődik. Az egyik a Blaha Lujza Hotel épületét, amely eredetileg a híres 19. századi színésznő nyaralója volt, majd a híres magyar író Jókai Mór villáját is megtekintjük. Blaha Lujza és Jókai Mór is szívesen töltötte nyarait Füreden. Jókai nyaralójában írta egyik leghíresebb regényét, az Aranyembert is, amelynek egyik kulcsjelenete a Balatonnál játszódik.

Megnézhetjük a kikötőt is, ahonnan az első balatoni gőzhajó útnak indult 1846. szeptember 21-én. Előtte – néhány vitorlánhajót leszámítva – egyáltalán nem használták a tavat vízi közlekedésre. Ma a kikötőből számos vitorlás és motoros hajó indul útnak a vízén. Ebből a kikötőből indul minden évben a Kékszalag Tókerülő Vitorlás Verseny is, amely a legnagyobb vitorlás verseny a Balatonon. A vitorlások legvonalban 160 km-t tesznek meg.

A következő kihagyhatatlan látnivaló a Tihanyi-félsziget és Tihany városa.

A Tihanyi-félszigetnél a legkeskenyebb a Balaton. A túlsó parti Szántód csak másfél kilométerre található. Ezért működik itt a komp az északi és a déli part között.

A város központjában magasodik a tihanyi apátság, ami a város legfontosabb nevezetessége. Kis szusszanás után betérünk az épületbe. A tihanyi apátság az egyik legrégebb bencés (Szent Benedek-rendi) apátság Magyarországon. 1055-ben alapította I. András király. Az apátság alapítólevele egy igen fontos magyar nyelvemlék. Bár az alapítólevél szövegét latinul írták, már találhatók benne magyar szavak, sőt egy magyar mondattörredék is. „FEHERUUARU REA MENEH HODU UTU REA”, vagyis Fehérvárra menő hadi útra. Az apátság épületének legnagyobb felújítása 1889-ben történt meg barokk stílusban. Belső terét a kor híres festői díszítették: Deák-Ébner Lajos, Lotz Károly és Székely Bertalan.

Tihany természeti környezete is gyönyörű. Elsétálhatunk a tihanyi Visszhang Dombhoz, és kipróbáljuk a visszhangot, ami a legenda szerint a barlangba zárt Tihany-tündér éneke.

A Belső-tó vulkanikus eredetű, egy kráter helyén keletkezett. A közeli Csúcs-hegyen található az országserzte ismert tihanyi levendulamezőt, melyet 1924-ben telepítettek. A tihanyi levendulából jó minőségű illóolajt készítenek, aminek számos jótékony hatása van. A félsziget geológiájával és a tihanyi levendulával a Levendula Házban ismerkedhetünk tovább, és természetesen vásárolhatunk levendulaszappant és illóolajt is.

Tihanyban mindenképpen kóstoljuk meg a gardát. Ez a hal a Balaton heringhala. Tihanyban látott hálnak hívják, ami egy helyi halászati módszerre utal. Alapja egy népi megfigyelés volt: a garda ősszel a lehűlő vízben csapatokba verődik. Egy ilyen csapat több száz halból is állhat. Majd a csapat elindul a tihanyi kúthoz, ami a Balaton egyik legmélyebb része, hogy ott töltse a telet. A halcsapat vonulását a tapasztalt tihanyi emberek képesek meglátni a félsziget magas dombjairól, és jelezni tudnak a halászoknak. Ezeket az embereket hívják látóembereknek, a gardát pedig látott hálnak. A gardát sós-pirospaprikás lisztbe forgatva, kisütve tálalják. Isteni finom!

Ha tovább megyünk a kerékpárúton, hamarosan Zánkára érünk, ahol az egykori Zánkai Úttörőváros található. Az épületegyüttes ma is táborozó hely a gyerekek számára. A Zánkai Úttörőváros a Balaton egy későbbi történelmébe enged bepillantást. Az úttörővárost 1971. május 25-én a nemzetközi gyermeknapon avatta fel az akkori párttitkár, Kádár János. Itt nyaralhattak a jó magaviseletű úttörők, vagyis azok a gyerekek, akik a kommunista-szociáldemokrata befolyás alatt működő gyermekmozgalom tagjai voltak. Persze az úttörőtábor nemcsak kommunista nevelést jelentett az akkori gyerekeknek, hanem rengeteg játékot, strandolást, barátságok alakulását, szalonnasütést és esti tábortüzeket. A zánkai tábort méltán nevezték városnak, hiszen szinte minden volt benne, amire egy kisebb városnak szüksége van: szálláshelyek, kulturális központ, orvos, posta stb. Itt üdültek a Szovjetunió tagállamaiból és más „baráti” országokból érkezett gyerekek is, és kapcsolatba kerülhettek magyar gyerekekkel.

A kerékpárút a Badacsony alatt halad tovább. A Badacsony az északi part legimpozánsabb, legnagyobb hegye és kemény bazaltkövekből áll. A Badacsony a boráról is nevezetes. A leginkább ismert fajta a badacsonyi szürkebarát, amely egy franciaországi eredetű szőlőfajta. Sajnos az eredeti magyar szőlőfajták szinte teljesen eltűntek erről a borvidékről a 19. századi, egész Európában a szőlők pusztulását okozó filoxéra járvány miatt.

A szigligeti várból mind a Badacsonyra, mind a Balatonra kitűnő a kilátás, mert a vár egy vulkanikus hegy kúpján emelkedik. Legkorábbi részei a 13. századból származnak. Kár, hogy a várnak már csak a romjait láthatjuk. Mit gondol, miért? Mint oly sok, hegycsúcson emelkedő középkori várát, Szigliget végzetét is egy villámcsapás okozta, ami felrobbantotta az egyik toronyban őrzött puskaort, és a tűzben leégtek a vár épületei.

Az északi part következő jelentős városa a Balaton északnyugati csücskében fekvő Keszthely.

A város legfőbb látványossága a Festetics-kastély. Keszthely a 18.-19. században virágzott, köszönhetően a Festetics-családnak. A Festetics család legjelentősebb alakja Festetics György volt, aki 1791-től élt Keszthelyen. Mivel rendbe akarta tenni birtokát és szüksége volt szakemberekre, 1797-ben megalapította Európa első mezőgazdasági főiskoláját, a Georgikont. Kastélyában jelentős könyvtárat tartott fenn. Mit gondol, mennyi könyv található a könyvtárban? Több mint 80 ezer, a legrégebbi könyv 1488-ból. Festetics György 1817-től évente kétszer rendezte meg kastélyában a Helikon ünnepségeket, melyen a Dunántúl legnevesebb költőit, íróit látta vendégül. Innen a mondás, hogy Keszthely „kis magyar Weimar”. A kiállításon azt is megtudhatjuk, hogy a könyvtári gyűjtemény és a bútorok hogyan vészelték át a második világháborút. A Keszthelyt

megszálló orosz csapatok parancsnoka, befalaztatta a könyvtárat és a mellette lévő néhány helyiséget. A lezárt termekbe összegyűjtötték a legértékesebb berendezési tárgyakat, festményeket, szobrokat, porcelánokat, így azok megmenekülhettek a pusztítástól.

Persze az északi part mentén is jól lehet strandolni. Sőt, ma már a strandokon igényes ételeket is fogyaszthatunk. Nagyon divatos manapság az úgy nevezett beach food (strandétel). Mit gondol, mi lehet például a vízikutya? Ez nem más, mint egy harcsahurkás hotdog lilakáposztás szósszal. Meglepően finom!

Keszthelytől a kerékpárút dél felé fordul, és hamarosan elérhetjük a Balaton déli partját, a strandturisták paradicsomát. Először azonban érdemes még egy kirándulást tenni a Kis-Balaton gyönyörű természetvédelmi területén. A mocsaras területen számos vízinövényt és állatfajt láthatunk, köztük például gémekeket. A Kis-Balatonnak fontos funkciója is van, a mocsár megtisztítja a Zala folyó vizét mielőtt a Balatonba folya. Itt játszódik Fekete István „Tüskevár” című regénye, amelyből 1966-ban filmet is forgattak. A történet dióhéjban a következő: A 13 éves Tutajos a nyári vakációt a Balatonnál tölti, ahol egy öreg pákász (halász, vadász) megtanítja, hogyan lehet élni a természetben. A magyarok leginkább ebből a filmklasszikusból ismerik a Kis-Balaton szépségét. A déli parton körülbelül 100 km-t lehet biciklizni kellemes sík terepen, strandokon és nyaralóövezeteken át a kiindulópontig, Balatonalmádiig.

A déli parton megismerkedhetünk a Balaton ma ismert képével: strandok, napozó és fürdőző emberek, pancsoló gyerekek, büfék, sportpályák és persze hétvégi házak, apartmanházak, hotelek mindenfelé. Ez a nyaraló kultúra csak az 1960-as években alakult ki a Balaton partján, amikor a különböző állami vállalatok, szakszervezetek üdülőket nyitottak, hogy dolgozóik nyaranta a Balatonnál pihenhessenek. A magyar családok számára a balatoni nyaralás volt szinte az egyetlen megfizethető lehetőség. Sokan vásároltak kis hétvégi házat a parton. A rendszerváltás (1989) előtt a két Németország lakosai (rokonok, barátok) is a Balaton partján tudtak találkozni, ezért a strandok tele voltak német turistákkal.

A déli part egyik jelentős turisztikai központja Fonyód. A város már a 20. század elején a fürdőző arisztokrácia egyik kedvenc célpontja volt. A Bélatelepen a századfordulón épült villasorban híres politikusok és művészek vendégeskedtek, ma pedig műemlékvédelmi helyszín. Itt találjuk az örök szerelem házát is, a Kripta Villát. A bizzar név onnan ered, hogy a villa alagsorában egy kriptá található. A ház tulajdonosa, Abrudbányai-Rédiger Ödön beleszeretett egy Magdus nevű fiatal lányba, megkérte a kezét, ám a lány néhány hónappal az esküvő előtt meghalt. Ödön nászágyukat elkészíttette kőből, hogy emléket állítson örök szerelmének. A legenda szerint azok a szerelmesek, akik megfogják egymás kezét az ágy fölött, örökké szeretni fogják egymást.

A közeli Balatonbogláron megállhatunk a Gömbkilátónál is, hogy gyönyörködhessünk a tájban. Állandó a vita az északi és a déli part lakói között arról, hogy melyik part szebb. Az északiak a rengeteg kulturális értéket, a változatos tájat hangsúlyozzák, míg a déli part előnye a sekély víz, a kiváló strandok és a szórakozási lehetőségek. Végül a déliek azzal érvelnek, hogy tőlük szebb a kilátás a Balatonra, hiszen az északi part szépsége (például a Badacsony sziluettje) innen érvényesül igazán.

Mielőtt körbe érnénk még keresztül biciklizhetünk a déli part fővárosán, a nyüzsgő Siofókon. A nyári szezonban a város tele van turistákkal, akik napközben a strandokon (az Aranyparton és az Ezüstparton) pihennek, míg este, éjszaka a városközpont éttermeiben, bárjaiban szórakoznak. Siofókon a turizmus a 80-as, 90-es években élte fénykorát. Ezt az időszakot idézte az Orion bár – ma már lebontott - épülete, amely bárként, majd diszkóként működött. „Az egész országban ismerték, mindenhonnan jöttek az Orionba bulizni hétvégén” - emlékezik egy egykori vendég.

Képzeletben körbe jártuk a Balatont kerékpárral. Láttunk nagy múltú városokat, mint Balatonfüred vagy Keszthely, de megismerkedhettünk a déli part fiatalos lendületű városaival, Fonyóddal és Siófokkal is. Láthattuk azt is, hogy olyan természeti szépségek között lehet biciklizni, mint a Tihanyi-félsziget, a Badacsony, a Kis-Balaton és természetesen maga a Balaton. Megtudhattunk sok érdekességet a Balaton történelméből, a rómaiaktól kezdve a szigligeti váron, a Festetics-család érdemein, a 19. századi balatonfüredi fürdőéleten keresztül egészen a 20. században beindult tömegturizmusig. Hallhattunk gasztronómiai érdekességekről, mint a tihanyi látott hal, a garda vagy a vízikutya. Ízelítőt kaphattunk a borkultúrából is, így a csopaki olaszrizlinget és a badacsonyi szürkebarátot ismerhettük meg, de még azt megtudhattuk, mi a savanyúvíz. A Balaton valóban izgalmas helyszín minden kiránduló számára.

KERÉKPÁR ÉS TÚRÁZÁS

állomáshely (~ek, ~et, ~e)

elér (~t, ~j)

elhalad vmi mellett (~t, haladj el)

gyönyörködik (gyönyörködött,
gyönyörködj)

kerékpár (~ok, ~t, ~ja)

bicikli (~k, ~t, ~je)

kerékpározik (kerékpározott,
kerékpározz)

biciklizik (biciklizett, biciklizz)

kihagyhatatlan

kiindulópont (~ok, ~ot, ~ja)

kipróbál (~t, próbálj ki)

körút (körtutak, körutat, körútja)

körül néz (~ett, nézz körül)

lépten-nyomon

megtekint (~ett, tekints meg)

nézelődik (nézelődött, nézelődj)

pihenő (~k, ~t, ~je)

szálláshely (~ek, ~et, ~e)

tájékozódik (tájékozódott, tájékozódj)

táv (~ok, ~ot, ~a)

távolság (~ok, ~ot, ~ja)

útközben

útnak indul (~t, ~j)

TURIZMUS, NEVEZETESSÉGEK

apátság (~ok, ~ot, ~a)

átúszik (átúszott, ússz át)

berendezési tárgy (~ak, ~at, ~a)	
élmény (~ek, ~t, ~e)	
felújít (~ott, újíts fel)	
festmény (~ek, ~t, ~e)	
fürdik (fürdött, fürödj)	
hétvégi ház (~ak, ~at, ~a)	
illóolaj (~ok, ~t, ~a)	
kastély (~ok, ~t, ~a)	
kiállítás (~ok, ~t, ~a)	
kikapcsolódás (~ok, ~t, ~a)	
kikötő (~k, ~t, ~je)	
kilátás (~ok, ~t, ~a)	
kilátó (~k, ~t, ~ja)	
komp (~ok, ~ot, ~ja)	
látnivaló (~k, ~t, ~ja)	
lenyűgöző	
napozik (napozott, napozz)	
nevezetesség (~ek, ~et, ~e)	
nyaraló (~k, ~t, ~ja)	
pancsol (~t, ~j)	
savanyúvíz (vizek, vizet, vize) ásványvíz gyógyvíz	
strandolás (~ok, ~t, ~ja)	
szalonnasütés (~ek, ~t, ~e)	
szobor (szobrok, szobrot, szobra)	
tábor (~ok, ~t, ~a)	
tábortűz (tábortüzek, tábortüzet, tábortüze)	
üdülő (~k, ~t, ~je)	
várrom (~ok, ~ot, ~ja)	
verseny (~ek, ~t, ~e)	

---

vitorláshajó (~k, ~t, ~ja)

TERMÉSZETFÖLDRAJZI KIFEJEZÉSEK, SZAVAK

ároktó (ároktavak, ároktavat, ároktava)

---

bazaltkő (bazaltkövek, bazaltkövet,
bazaltköve)

---

borvidék (~ek, ~et, ~e)

---

domb (~ok, ~ot, ~ja)

---

félsziget (~ek, ~et, ~e)

---

forrás (~ok, ~t, ~a)

---

garda (~'k, ~'t, ~'ja)

---

gém (~ek, ~et, ~e)

---

kráter (~ek, ~t, ~e)

---

lecsapol (~t, ~j)

---

levendula (~'k, ~'t, ~'ja)

---

mocsár (mocsarak, mocsarat, mocsara)

---

part (~ok, ~ot, ~ja)

---

sekély

---

szőlőfajta (~'k, ~'t, ~'ja)

---

szőlőtermesztés (~ek, ~t, ~e)

---

természeti adottság (~ok, ~ot, ~a)

---

természeti szépség (~ek, ~et, ~e)

---

természetvédelmi terület (~ek, ~et, ~e)

---

villámcsapás (~ok, ~t, ~a)

---

visszhang (~ok, ~ot, ~ja)

---

vulkanikus eredetű

TÖRTÉNELMI KIFEJEZÉSEK, SZAVAK

---

alapít ((~ott, alapíts)

---

alapítólevél (alapítólevelek, alapítólevelet,
alapítólevele)

átvészel (~t, ~j)	
bencés rend (~ek, ~et, ~je)	
előkelő	
gőzhajó (~k, ~t, ~ja)	
hadiút (hadiutak, hadiutat, hadiútja)	
második világháború (~t, ~ja)	
nemes (~ek, ~t, ~e)	
nyelvemlék (~ek, ~et, ~e)	
őriz (őrzött, őrizz)	
parancsnok (~ok, ~ot, ~a)	
rendszer váltás (~ok, ~t, ~a)	
római kor (~ok, ~t, ~a)	
úttörő (~k, ~t, ~je)	

GASZTRONÓMIA

megízlel (~t, ~j)	
harcsahurka (~'k, ~'t, ~'ja)	
lángos (~ok, ~t, ~a)	
lilakáposzta (~'k, ~'t, ~'ja)	
megkóstol (~t, ~j)	
parti büfé (~k, ~t, ~je)	

EGYÉB

csábító	
csapatokba verődik (verődött, verődj)	
halászat (~ok, ~ot, ~a)	
megrendez (~ett, rendezz meg)	
pákász (~ok, ~t, ~a)	
regény (~ek, ~t, ~e)	
szépségverseny (~ek, ~t, ~e)	

Készült a

Curso de
Húngaro
USP

oktatóprogram keretében, a

finanszírozásával, a

megvalósításában.

